

Назарова Г.В.

д.е.н., професор,

*завідувач кафедри економіки та соціальних наук,
Харківський національний технічний університет ім. С. Кузнеця*

Дибач І.Л.

*к.е.н., доцент кафедри економіки та організації виробництва,
Національний університет кораблебудування ім. адмірала Макарова*

ЗМІСТОВНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБІТ ВИКОНУВАНИХ НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНИМ ПЕРСОНАЛОМ

В статті розглянуто основні складові комплексу виконуваних робіт науково-педагогічними працівниками закладів вищої освіти: навчальну, методичну, виховну, наукову, організаційну. Розглянуто елементи організації планування та обліку роботи науково-педагогічних працівників. Визначено, що в рамках організації навчального процесу в закладі вищої освіти, перспективним є поєднання навчального та науково-дослідного процесу.

Ключові слова: професійна діяльність, заклади вищої освіти, науково-педагогічний персонал, види робіт, навчальне навантаження.

Постановка наукової проблеми. Діяльність викладача закладу вищої освіти (ЗВО) сприймається як одна з найбільш складних і відповідальних професій, в ній поєднуються елементи науки та образотворчості. Таку діяльність можна співставити з професією літератора (написання текстів при підготовці статті), сценариста й оператора (висвітлення задуманого та перевірка гіпотез), артиста (у процесі викладання значна увага приділяється особистості педагога), дослідника, психолога та наукового працівника.

Викладач закладу вищої освіти відіграє значну соціальну роль і має центральне місце у розбудові державності, розвитку духовної культури та національної свідомості українського суспільства. Зокрема, педагогічна професійна діяльність працівника закладу вищої освіти розглядається як цілісна динамічна система. Професійна діяльність працівника університету також розглядається як певний різновид творчої інтелектуальної праці. Творча діяльність викладача насамперед, зводиться до визначення методів і впровадження технологій здійснення поставлених державою завдань перед закладами вищої освіти: забезпечення дієвості навчально-виховного процесу; оволодіння майбутніми спеціалістами інтегральними та фаховими компетентностями в процесі вивчення матеріалів; залучення здобувачів вищої освіти до самостійного вивчення навчальних матеріалів, розробка заходів для вмотивованості студентів щодо саморозвитку, посилення творчого мислення; розвиток здібностей наукового дослідження; виховання чемної, ввічливої, етичної особистості з широким кругозором.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питанням з'ясування сутності робіт, що складають функціональне навантаження діяльності науково-педагогічного персоналу закладів вищої освіти присвячені праці численних вітчизняних та закордонних вчених і практиків. Суттєвий вклад у висвітлення цього питання зробили Дрогомірова І.М. [1], Парсяк В.Н. [6], Каплинський В.В. [2], Нагаєв В.М. [5], Туркош Т.І. [10], Удич З.У. [11], Чернишова Є.Р. [12]. Однак, у поглядах авторів прослідковується певна неоднотайність щодо функціонального навантаження робіт виконуваних науково-педагогічними працівниками.

Мета статті. Метою публікації є дослідження комплексу виконуваних робіт науково-педагогічними працівниками в контексті ринкових трансформацій, що спостерігаються у вищій школі.

Виклад основного матеріалу й обґрунтування отриманих результатів дослідження. В науковій літературі [13] визначено структурні складові й функціональні компоненти педагогічної діяльності. Запропонована модель включає п'ять структурних елементів: суб'єкт педагогічного впливу; об'єкт педагогічного впливу; предмет їхньої спільної діяльності; цілі

навчання; засоби педагогічної комунікації. Наведені елементи діяльності науково-педагогічного персоналу закладу вищої освіти відображають цілісну динамічну систему, оскільки взаємозв'язок цілої сукупності даних компонентів дозволяє досягти першочергової та стратегічної мети викладання. Компоненти системи між собою пов'язані, мають як прямий, так і обернений вплив один на одного. Тому, діяльність працівника вищого навчального закладу можна охарактеризувати як цілеспрямовану професійну акцію щодо навчання, виховання та розвитку особистості.

В кожному закладі вищої освіти працівники виконують певні роботи, які прийнято розділяти на складові: навчальну, методичну, наукову й організаційну роботу. Безумовно, ці елементи потребують узгодження, обліку та нормування. Для цього, в кожному ЗВО, розробляється Положення про планування та облік роботи науково-педагогічних і педагогічних працівників. Дане Положення приймається з метою закріплення певних правил та для затвердження норм часу щодо розрахунку планового та фактичного навантаження працівників закладу вищої освіти. Також Положення включає інформаційну складову у вигляді рекомендацій для планування повного переліку робіт наукових та науково-педагогічних працівників, які відображають в індивідуальних планах.

Положення про планування та облік роботи науково-педагогічних і педагогічних працівників розробляється спираючись на нормативні документи, такі як:

- Закон України «Про вищу освіту» [8];
- Кодекс законів про працю України [3];
- Наказ МОН України «Про затвердження норм часу для планування і обліку навчальної роботи та переліків основних видів методичної, наукової й організаційної роботи педагогічних і науково-педагогічних працівників вищих навчальних закладів» від 07.08.2002 № 450 [9];
- Лист Міністерства освіти і науки України «Щодо особливостей організації освітнього процесу та формування навчальних планів у 2015/2016 навчальному році» від 13.03.2015 р. № 1/9-126 [13];
- Статут ЗВО;
- Колективний договір між ЗВО та первинною профспілковою організацією цього ж ЗВО на відповідні роки;
- інші нормативно-правові акти.

Відповідно до Кодексу законів про працю України та Закону України «Про вищу освіту» робочий час науково-педагогічних працівників має скорочену тривалість робочого часу і становить 36 годин на тиждень. Від так час, відведений на виконання всіх елементів роботи (трудових обов'язків) науково-педагогічних працівників, таких як навчальна, методична, наукова та організаційна, не має перевищувати річний робочий час, який становить 1548 годин у поточному навчальному році. Отже, робочий час викладача закладу вищої освіти включає час виконання ним навчальної, методичної, наукової та організаційної роботи, і кожен з цих видів робіт, які виконують працівники, мають однакову значущість.

Розглянемо елементи організації планування та обліку роботи науково-педагогічних працівників. З метою розрахунку та планування навчального навантаження необхідно брати до уваги той факт, що найменший та найбільший обов'язковий об'єм навчального навантаження викладача ЗВО в рамках його робочого часу обирає певна кафедра дивлячись на виконання науково-педагогічним працівником різних обов'язків, а також в порядку, який визначений Статутом ЗВО та Колективним договором.

Будь-які зміни в навчальному навантаженні викладача ЗВО записуються до відповідного індивідуального плану і затверджуються на засіданні кафедри. Загальний об'єм навчального навантаження розраховується з урахуванням кількості робочого часу, який потрібен для проведення окремих елементів навчальної роботи. Даний час визначається спираючись на наступні чинники: контингент студентів, для яких кафедра забезпечує освітній процес, а також яким викладає навчальні дисципліни; навчальні плани освітньо-професійних програм і робочі навчальні плани; кількість академічних груп та лекційних потоків; норми навчального навантаження викладачів ЗВО. Для розрахунку навчального навантаження необхідно спочатку визначити чисельність здобувачів вищої освіти у необхідному потоці на лекції, ця кількість може бути визначена визначається після отримання даних щодо чисельності студентів, які отримують

освіту по одній і тій самій спеціальності (галузі знань) або по спорідненим спеціальностям (галузям).

Звісно, до навчального навантаження працівників ЗВО не відноситься методична, наукова та організаційна робота, це вільні елементи роботи, і вони використовуються при розрахунку загальної тривалості робочого часу.

Науковий здобуток з даної проблематики пропонує певні методичні рекомендації по заповненню розділів індивідуального плану роботи викладача ЗВО на навчальний рік [2; 4; 7; 12]. Характеризуючи особливості заповнення індивідуального плану за розділом навчальна робота, можна зазначити, що графі цього розділу повинен заповнювати викладач враховуючи навчальні доручення, отримані ним від завідувача кафедри. Ці доручення та обов'язки обов'язково повинні затверджуватись на засіданні кафедри. Будь-які планові елементи навчальної роботи, спираючись на отримані навчальні доручення, заповнюються в годинах за певними. Найчастіше при заповненні даного розділу є такі колонки: освітня програма, спеціальність, факультет, курс навчання, чисельність студентів, код групи, шифр потоку, мова викладання. Якщо деякі з доручень, які були заплановані на навчальний рік, не виконані з певних причин, то ці зміни відображаються в додатку до плану, або в окремому розділі щодо змін у плані роботи викладача. Необхідно також вказати причину невиконання доручень.

В кожному ЗВО існує структурний підрозділ, який контролює поточну діяльність з наукової роботи, це науково-дослідний сектор. Даний відділ планує діяльність університету з науково-дослідницької роботи та розробляє обсяги виконання зазначеного виду роботи працівників ЗВО.

Об'єми науково-дослідної та інноваційної праці, яка направлена на посилення іміджу ЗВО, а також на розвиток міжнародних зв'язків наприкінці звітних періодів можна перерозподілити та збільшити один вид роботи за рахунок зменшення іншого, і даний перерозподіл задокументовується наказом ректора. Скористатися цим можуть наступні категорії працівників: керівники наукових тем, якщо результати їх досліджень наразі впроваджуються на підприємстві; автори рекомендацій, якщо дані рекомендації використовують міністерства чи запроваджують їх в свою діяльність; автори рекомендацій, якщо дані рекомендації за період їх реалізації на виробництві призвели до значного економічного ефекту. Також може застосовуватись до працівників ЗВО, на яких покладене виконання доручень ректора, які стосуються елементів виховної та організаційної роботи [2; 4].

Окремі відділи університетів, такі як, навчальний відділ, науково-дослідний сектор, методичний відділ, деканати факультетів, визначають обсяги конкретних видів робіт, які згодом розподіляють завідувачі кафедр. Всі ці рішення затверджуються на засіданнях кафедр і також ці обсяги підписують декани відповідних факультетів. Розподілені види робіт викладачі записують до своїх індивідуальних планів роботи науково-педагогічних працівників і в подальшому виконують планові показники згідно з розкладом занять та графіком навчального процесу.

Конкретні об'єми роботи певного працівника ЗВО розраховуються за фактично виконаною роботою. Фактичне виконання потребує підтвердження зазначеними в університеті документами. Так, що стосується навчальної роботи, то документи, які підтверджують виконання працівником даної роботи – це звіти щодо виконання навчальної роботи викладачами певної кафедри відповідно до розкладу. Відповідно, документальним підтвердженням виконання елементів методичної роботи є опубліковані або затверджені на засіданнях кафедри навчальні плани, робочі програми, навчальні посібники, підручники, методичні рекомендації до практичних занять та самостійної роботи. Наукова робота – надаються збірники статей або копії опублікованих наукових статей, видані монографії, надруковані звіти, отримані патенти на певні винаходи, отримані дипломи переможців конкурсів, факти участі в роботі конференцій, семінарів тощо. Стосовно організаційної роботи надаються звіти чи довідки деканатів, кафедр, міжнародного відділу щодо виконання організаційної роботи, які підтверджують участь викладача в виховному процесі та культурному розвитку університету і студентів.

В разі виконання роботи будь-яким авторським колективом, розподіл сумарного об'єму годин, який розраховується за нормами часу, відбувається пропорційно до особистісного внеску учасників даного колективу. В кінці звітної періоду, найчастіше це остання декада червня місяця, кафедри (або відповідальні по кафедрі за дану роботу) надають до навчального відділу відповідні звіти про виконання викладачами навчальної роботи. В більшості ЗВО відбувається

це в роздрукованому та в електронному вигляді за затвердженими формами, і за наданою інформацією в університеті можуть складати рейтинг певних науково-педагогічних працівників, кафедр і факультетів. Також, якщо це прийнято в університеті, викладачі надають свої побажання стосовно планування на наступний рік елементів навчальної роботи.

Розглянемо більш детально перелік основних робіт за видами науково-педагогічної діяльності працівників ЗВО (табл.). Перший і, напевно, найголовніший вид – це навчальна робота. Дана діяльність поєднує виконання певних робіт, які відповідають структурі навчального плану спеціальності та галузі. Кількість цих робіт різниться в залежності від фахової спрямованості ЗВО і налічує до 50 видів. Тому, навчально-педагогічна діяльність визначається як основна складова праці викладача [2; 10].

Таблиця 1

Перелік основних робіт науково-педагогічного персоналу ЗВО

Вид	Характеристика
Навчальна	Робота, яка за своїм змістом представляє собою цілеспрямовану трудову діяльність науково-педагогічних працівників, стосовно підготовки компетентних фахівців високої кваліфікації
Методична	Робота, що спрямована на видання методичних матеріалів з метою удосконалення підготовки викладачем елементів навчального процесу
Виховна	Робота з формування соціально активної, національно свідомої особистості, професійного, креативного спеціаліста фахівця, який поєднує в собі високі моральні та професійні цінності
Наукова	Робота над дисертаційними дослідженнями, за договорами на науково дослідну роботу, підготовка статей та доповіді на науково-практичних та наукових конференціях і семінарах, керівництво та участь у науко-дослідних гуртках та наукових школах ЗВО
Організаційна	Робота з педагогічним та науковим персоналом, здобувачами різних рівнів вищої освіти з метою активізації їхньої участі у навчальному процесі, визначення напрямків розвитку професійної культури, виконання правил внутрішнього трудового розпорядку та етичних норм ЗВО

Підготовка здобувачів вищої освіти повинна відбуватися шляхом врахування вимог суспільства та ринку праці. Кожен університет має готувати саме тих фахівців, в яких є потреба в даний час. В цьому полягає основна мета навчально-педагогічної діяльності. Також, в рамках організації навчального процесу в ЗВО, перспективним є поєднання навчального та науково-дослідного процесу. Останнім часом актуальним стає питання підвищення зацікавленості та значущості саме самостійної роботи студента, органічне поєднання теоретичної та практичної частин.

Кожен викладач самостійно розглядає цілі й основні завдання щодо навчання, визначає змістові складові етапів навчання, реалізує на практиці та впроваджує у навчальний процес сучасні форми та методи. Все це має сприяти активізації навчання та мотивувати до пізнавальної діяльності студента. Невід’ємною частиною навчальної роботи є також визначення викладачем форми контролю засвоєння академічного матеріалу. До компетенції викладача ЗВО також відноситься формування творчих колективів в розрізі навчальних груп, проведення виховної роботи серед студентів й активізація процесів саморозвитку особистості.

До ключових видів навчальної роботи відноситься: читання лекцій, проведення практичних та семінарських занять, проведення поточних консультацій, приймання заліків, перевірка та приймання іспитів, рецензування робіт студентів, керівництво різними видами практичної підготовки, керівництво курсовими проектами, бакалаврськими та магістерськими дипломними роботами [7]. Завдання навчальної роботи полягають у наступному: викладання навчальних дисциплін за конкретними формами навчання: очна, заочна, дистанційна, з використанням певних форм організації освітнього процесу (це можуть бути лекційні заняття, практичні заняття, самостійна робота студентів тощо) в залежності від структури та змісту навчальних планів для певних рівнів освіти; організація проведення вступних випробувань за освітніми програмами бакалаврів, магістрів та аспірантів; проведення практичної підготовки та організація дипломного проектування; контроль якості навчання студентів; організація підсумкової атестації здобувачів вищої освіти, організація роботи екзаменаційних комісій.

Другим видом є методична робота, яка поділяється на: підготовку до лекційних, практичних та семінарських занять; підготовка та корегування конспектів лекцій, збірників завдань, методичних рекомендацій до виконання практичних, самостійних та індивідуальних завдань, курсових проектів і кваліфікаційних робіт та інших матеріалів; читання науково-методичної літератури; оволодіння кращим досвідом складання методичних завдань. Також елементами роботи викладача є організаційно-методична робота, зміст якої полягає у проведенні профорієнтаційних заходів, участь у роботі приймальної комісії, підготовка матеріалів для проведення наукових семінарів тощо [11].

Головні елементи методичної роботи представлені в наступному: зростання методичної кваліфікованості науково-педагогічних працівників; покращення організації та здійснення навчального та виховного процесу; удосконалення методики викладання, зростання зацікавленості студентів в процесі вивчення відповідних навчальних курсів. Основними видами методичної роботи є [5]:

- написання та оновлення освітніх програм, навчальних планів, робочих навчальних планів і робочих програм дисциплін;
- підготовка до видання конспектів лекцій, методичних рекомендацій до практичних, семінарських і лабораторних занять;
- підготовка методичних рекомендацій до написання курсового проекту та дипломної роботи, самостійної роботи та практичної підготовки студентів;
- підготовка до видання монографій, підручників, навчальних посібників, практикумів тощо;
- вдосконалення наявних лабораторних робіт;
- запровадження кращих методів, форм, технологій навчання;
- розробка методичного забезпечення та завдань, спрямованих на саморозвиток особистості, формування креативного мислення фахівця;
- підготовка методичного забезпечення кейсів, ділових ігор, ситуаційних завдань тощо;
- впровадження в навчальний процес наочних засобів навчання, таких як діаграми, стенди, слайди тощо;
- підготовка методичного забезпечення дистанційних курсів;
- розроблення засобів для проведення поточного та підсумкового контролю та засобів діагностики: екзаменаційні білети, тести тощо;
- відвідування занять викладачів;
- розроблення програм для проведення вступних випробувань.

Невід'ємною складовою трудового процесу працівників ЗВО є виховна робота серед здобувачів освітніх рівнів. Метою виховної роботи є створення умов для самореалізації студента, формування стійкої моральної, культурної та національної свідомості, виховання відповідального ставлення до професії.

Наступним і не менш важливим елементом роботи кожного науково-педагогічного працівника є наукова робота, деякі види навіть на рівні ЗВО є обов'язковими для викладача. Науково-дослідна робота – це критерій визначення ефективності праці викладача і важлива складова навчального та виховного процесу.

В процесі розробки та опанування будь-якої наукової проблеми викладач вивчає певну методику чи методологію конкретного дослідження, виявляє зв'язки між процесами та спостерігає закономірності. Дана робота, спрямована на дослідження, допомагає викладачеві удосконалити свої якості щодо виявлення та спостереження певних явищ, допомагає навчитися збирати факти, доказову базу, заглиблюватись в сутність наукового процесу, писати висновки, рекомендації та узагальнювати отримані нові знання, створювати наукові гіпотези, здійснювати експерименти, виявляти міжпредметні зв'язки, застосовувати комплексний підхід до вирішення конкретної задачі. До основних завдань наукової роботи відносять:

- надання умов для здійснення науково-дослідних робіт за спрямованістю кафедр на основі бюджетного, госпдоговірного (на основі договорів з різними підприємствами) та грантового фінансування;
- підготовка аспірантів та докторантів, написання кандидатських та докторських дисертацій, представлення рекомендацій по створенню резерву з числа здобувачів вищої освіти старшокурсників;

- мотивування студентів до наукової роботи, яка може проявлятися у написанні наукової роботи для участі в конкурсах та олімпіадах, участі студентів в наукових гуртках, виступи на наукових конференціях та семінарах;

- використання творчого та наукового потенціалу працівників кафедр.

Основні види наукової роботи визначені в наступних формах [4]:

1) виконання планових наукових досліджень з обов'язковою формою звіту, що реалізується у написанні дисертації на здобуття наукового ступеня; монографії; довідника; наукової статті у фаховому виданні України, що входить до міжнародних наукометричних баз даних чи іншому виданні; тез доповіді на конференції;

2) рецензування навчальних посібників, монографій, підручників, авторефератів на здобуття ступеня доктора філософії, доктора наук, студентських наукових робіт, наукових статей тощо;

3) перевидання монографій, підручників, навчальних посібників тощо;

4) керівництво науковою роботою студентів, які пишуть наукову статтю, роботу на конкурс; тези доповіді на конференцію;

5) підготовка здобувачів вищої освіти до I та II туру Всеукраїнської студентської олімпіади;

6) керівництво студентським науковим товариством, гуртком;

7) керівництво дипломною роботою;

8) керівництво науковою роботою, поданою на Всеукраїнський конкурс.

Щодо організаційної роботи, то її зміст найліпшим чином розкривається через завданнями, які вона покликана виконувати[2; 7]:

- участь викладачів у роботі експертних рад, комісій, робочих груп Міністерства освіти і науки України, Національного агентства із забезпечення якості освіти, спеціалізованих рад із захисту дисертацій на здобуття ступеню доктора філософії чи доктора;

- участь в роботі науково-методичних та вченої рад університету;

- участь у засіданнях кафедр, взаємовідвідування навчальних занять;

- участь в організації наукових конференцій, проведення семінарів;

- участь у профорієнтаційній роботі ЗВО, факультету, кафедри;

- виконання обов'язків заступника декана факультету, заступника завідувача кафедри чи інших структурних підрозділів;

- участь в заходах, спрямованих на працевлаштування випускників;

- відкриття освітньо-професійних програм спільно із закордонними ЗВО;

- видання науково-методичних збірників;

- участь в роботі редакційних колегій наукових видань;

- участь у проведенні студентських олімпіад і конкурсів, де базовим є певний навчальний заклад;

- керівництво науковим гуртком здобувачів вищої освіти;

- робота куратором академічних груп, проведення виховної роботи зі студентами, проведення консультацій з навчальних дисциплін в гуртожитках, участь в організації диспутів;

- проведення культурних та спортивних заходів.

Узагальнюючи підходи до трактування змісту діяльності науково-педагогічного персоналу, зазначимо, що вона має бути спрямована на забезпечення конкурентоспроможності ЗВО шляхом надання якісної освітньої послуги. Стрижнем діяльності НПП ЗВО має бути надання створення всіх умов до набуття здобувачам освітнього рівня загальних та фахових компетенцій, які дозволять йому бути успішним на ринку праці.

Для ефективної реалізації клієнтоорієнтованого підходу необхідно систематично здійснювати моніторинг зовнішнього середовища функціонування ЗВО та комплексно підходити до вирішення завдань, які виникають у зв'язку із його змінами. До числа таких завдань доцільно віднести:

- щорічне удосконалення змісту освітньо-професійних програм, навчальних планів, структурно-логічних зв'язків за кожною спеціальністю з метою оволодіння студентами в результаті вивчення та опанування навчального матеріалу загальними та фаховими компетентностями;

- визначення моделі професіонала на базі компетентнісного підходу;

- безперервне підвищення кваліфікації викладачів, формування в них сучасного ставлення до студентів, запровадження в університетах онлайн-курсів та удосконалення персональних навчальних систем;

- забезпечення наукової та освітньої мобільності науково-педагогічних працівників, стажування та навчання за кордоном їх участі в міжнародних проектах організації освітніх та наукових обмінів.

Висновки та перспективи подальшого дослідження. Підсумовуючи вище зазначене дозволимо собі наступні висновки:

1. Основні види робіт НПП розкривають пріоритет діяльності університету, принципи організації навчального процесу та завдання для їх реалізації;

2. Професійна робота науково-педагогічного персоналу має бути спрямована не лише на професійну підготовку здобувача, а і виховання свідомої особистості – активного учасника суспільства.

3. Реалізація потенціалу науково-педагогічних кадрів здійснюється через виконання навчальної, методичної, виховної, наукової та організаційної роботи, що знаходить відображення у індивідуальному плані роботи викладача.

4. Чітке розуміння змісту елементів комплексу виконуваних робіт навчально-педагогічним персоналом дозволить узагальнити повила та процедури затвердження норм часу щодо розрахунку планового та фактичного навантаження працівників закладу вищої освіти.

ДЖЕРЕЛА ТА ЛІТЕРАТУРА:

1. Драгомирова І.М. Трансформація діяльності операторів ринку освітніх послуг на засадах корпоративного менеджменту [Текст] : автореф. дис... канд. екон. наук: 08.00.04 / Драгомирова Ірина Михайлівна ; ПВНЗ Європейський ун-т. - К., 2009. - 22 с.
2. Каплінський В. В Методика викладання у вищій школі: Навчальний посібник / В. В. Каплінський. – Вінниця: ТОВ «Ніланд ЛТД», 2015 – 224 с.
3. Кодекс законів про працю України <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/322-08>.
4. Козлова Г. М Методика викладання у вищій школі: Навчальний посібник / Г. М Козлова. – Одеса: ОНЕУ, ротапринт, 2014 – 200 с.
5. Нагасв В.М. Методика викладання у вищій школі: Навчальний посібник / В. М. Нагасв. – К. : Центр учбової літератури, 2007. – 232 с.
6. Парсяк В.Н. Управління якістю освітніх послуг: монографія. Організаційно-економічні аспекти управління якістю освітніх послуг у ВНЗ. / В.Н. Парсяк, К.В. Парсяк, І.Л. Диbach; за ред. В.Н. Парсяка. – Миколаїв: видавець Торубара В.В., 2014. – 296 с.
7. Петти Д. Современное обучение. Практическое руководство / Джефф Петти; пер. с англ. П. Кириллова. – М.: Ломоносов, 2010. – 624 с.
8. Про вищу освіту. Закон України від 01.07.2014 № 1556-VII [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>.
9. Про затвердження норм часу для планування і обліку навчальної роботи та переліків основних видів методичної, наукової й організаційної роботи педагогічних і науково-педагогічних працівників вищих навчальних закладів. Наказ МОН України від 07.08.2002 № 450 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0698-02>.
10. Туркот Т.І. Психологія і педагогіка вищої школи в запитаннях і відповідях: Навчальний посібник / Т. І. Туркот. – К.: Кондор, 2011. – 516 с.
11. Удич З.І. Психолого-педагогічна готовність вчителя до організації самовиховання старшокласників : навчально-методичний посібник / З. І. Удич. – Тернопіль, 2009. – 248 с.
12. Підготовка науково-педагогічних кадрів у системі післядипломної педагогічної освіти: зміст, організаційні форми, технології: наук. посіб. /авт. кол.: Є. Р. Чернишова, Н. В. Гузій, В. П. Ляхоцький [та ін.]; за наук. ред.Є. Р. Чернишової; Держ. вищ. навч. заклад «Ун-т менедж. освіти». – К.:ДВНЗ «Ун-т менеджменту освіти» НАПН України, 2014. – 318 с.
13. Щодо особливостей організації освітнього процесу та формування навчальних планів у 2015/2016 навчальному році. Лист Міністерства освіти і науки України від 13.03.2015

№ 1/9-126. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v-126729-15>.

Назарова Г.В., Дибач І.Л.

**СУЩНОСТНАЯ ХАРАКТЕРИСТИКА РАБОТ ВЫПОЛНЯЕМЫХ НАУЧНО-ПЕДАГОГИЧЕСКИМ
ПЕРСОНАЛОМ**

В статье рассмотрена роль и позиция научно-педагогического персонала учреждения высшего образования в развитии государственности, развития духовной культуры и национального сознания украинского общества. Целью статьи является исследование комплекса выполняемых работ научно-педагогическими работниками в контексте рыночных трансформаций, наблюдаемых в высшей школе. Изучены основные составляющие комплекса выполняемых работ научно-педагогическими работниками высших учебных заведений: учебную, методическую, воспитательную, научную, организационную. Рассмотрены элементы организации планирования и учета работы научно-педагогических работников, которые зафиксированы в индивидуальном плане преподавателя. Установлено, что в рамках организации учебного процесса в учреждении высшего образования, перспективным является сочетание учебного и научно-исследовательского процесса.

Ключевые слова: профессиональная деятельность, высшие учебные заведения, научно-педагогический персонал, виды работ, учебная нагрузка.

Nazarova G.V., Dibach I.L.

**THE ESSENTIAL CHARACTERISTIC OF THE WORK PERFORMED BY THE SCIENTIFIC AND
PEDAGOGICAL STAFF**

The article considers the role and position of the scientific and pedagogical staff of higher education institutions in the development of statehood, the development of spiritual culture and national consciousness of Ukrainian society. The aim of the article is to study the complex of work performed by scientific and pedagogical workers in the context of market transformations observed in higher education. Studied the main components of the complex of work performed by scientific and pedagogical workers of higher educational institutions: educational, methodological, educational, scientific, organizational. Elements of the organization of planning and accounting for the work of scientific and pedagogical workers, which are recorded in the individual plan of the teacher, are considered. It is established that in the framework of the organization of the educational process in the institution of higher education, the combination of the educational and research process is promising.

Key words: professional activity, higher educational institutions, scientific and pedagogical staff, types of work, academic load.